

POSTANOWIENIE

Dnia 18 listopada 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z odwołania R. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B.

o prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku ze służbą wojskową,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 18
listopada 2020 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 23 maja 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 7 czerwca 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w B. odmówił wnioskodawcy R. K. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku ze służbą wojskową. Sąd Okręgowy w Z., wyrokiem z dnia 1 grudnia 2017 r., oddalił odwołanie ubezpieczonego, a Sąd Apelacyjny w (...), w wyroku z dnia 23 maja 2019 r. oddalił jego apelację.

Podstawą faktyczną przedstawionych rozstrzygnięć było ustalenie, że odwołujący się jest całkowicie niezdolny do pracy od dnia 17 stycznia 2007 r., przy czym całkowita lub częściowa niezdolność do pracy nie powstała w następstwie chorób lub urazów, które wystąpiły w okresie służby wojskowej.

Skargę kasacyjną wywiódł ubezpieczony, zarzucił rozstrzygnięciu naruszenie art. 278 § 1 k.p.c. w związku z art. 285 § 2 k.p.c., art. 286 k.p.c., art. 227 k.p.c., art. 232 k.p.c. w związku z art. 224 § 1 k.p.c. i art. 412 § 2 k.p.c., a także uchybienie

art. 1 pkt 2 w związku z art. 2 pkt 1, art. 30 ust. 1, art. 32 ust. 1, art. 33 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. 2017 r., poz. 2193 ze zm.), w związku z art. 54 tej ustawy w związku z art. 12-14 oraz art. 57 i nast. ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Ubezpieczony domagał się przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. Wskazał, że w sprawie istnieje istotne zagadnienie prawne wymagające rozstrzygnięcia, a sprowadzające się do pytania, czy przy rozpatrywaniu sprawy rentowej, sąd ma obowiązek, względnie możliwość, swojego rodzaju zmiany kwalifikacji sprawy pod kątem świadczenia rentowego na zasadach ogólnych, z ogólnego stanu zdrowia, gdy decyzja organu rentowego rozstrzyga o prawie do renty wojskowej, a nie rozstrzyga wprost o prawie do renty z ogólnego stanu zdrowia na zasadach ogólnych i ustalenia prawa do jednego ze świadczeń, w razie stwierdzenia spełnienia przesłanek ustawowych?

Uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania ubezpieczony wskazał, że „istniejące w praktyce orzeczniczej wątpliwości zazwyczaj skłaniające do odsyłania wniosków o rozpatrzenie wniosków o świadczenia rentowe z innych podstaw prawnych do organu rentowego, powodują znaczne przeciąganie się w czasie spraw. Albo, co gorsza, jak w niniejszej sprawie brak jakiegokolwiek ustosunkowania się do kwestii renty zwykłej, spowodowany nie dostrzeżeniem problemu, każą sądzić, iż powyższa kwestia mająca uniwersalne znaczenie, wymaga jednoznacznego rozstrzygnięcia, ale uwzględniającego potrzebę zapewnienia rzeczywistego i efektywnego prawa do sądu i zabezpieczenia społecznego. Dlatego jednoznaczne rozstrzygnięcie tego zagadnienia byłoby pożądane i wskazywałoby właściwy kierunek praktyce orzeczniczej. Co w konsekwencji przyczyniłoby się do. ujednolicenia orzecznictwa i podniesienia poziomu zrozumienia i akceptacji rozstrzygnięć sądów przez obywateli. W konsekwencji wpłynęłoby to pozytywnie na poziom zaufania obywateli do organów państwa i stanowionego przez nie prawa, co ma w demokratycznym państwie prawa znaczenie fundamentalne. Co więcej, pozytywna odpowiedź na postawione pytanie przyczyniłaby się do ugruntowania kultury poszanowania osób poważnie doświadczonych przez los, tak jak w przypadku Skarżącego”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie może zostać przyjęta do rozpoznania.

Po pierwsze, należy podnieść, że składając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ubezpieczony przywołał art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., który wskazuje na przesłankę oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. Poza wskazaniem przepisu kwestii tej odwołujący się nie rozwinął. W tych okolicznościach Sąd Najwyższy czuje się zwolniony od rozważania czy skarga, a zatem jej zarzuty są „oczywiście uzasadnione”. Skoro strona nie wskazuje na czym owe „oczywiste” uchybienie polega, to Sąd Najwyższy nie powinien jej wyręczać w tym zakresie. Można w tym miejscu jedynie wskazać, że fundamentem zarzutów zawartych w skardze są kwestie dotyczące stanu faktycznego, który został przez Sąd odwoławczy jednoznacznie ustalony, a przez ubezpieczonego jest kontestowany. Podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenie faktów lub oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.), a Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Oznacza to, że skarga kasacyjna, która zasadza się na kwestionowaniu ustaleń faktycznych nie może zostać uznana za oczywiście uzasadnioną w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Również zagadnienie prawne przywołane przez ubezpieczonego nie daje podstaw do przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego lub uregulowaniem prawnym, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane, i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC

2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz.158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51; z dnia 10 stycznia 2012 r., I UK 305/11, LEX nr 1215784; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307; z dnia 14 kwietnia 2015 r., II PK 217/14, LEX nr 678073; z dnia 28 października 2015 r., I PK 17/15, LEX nr 2021940; z dnia 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, LEX nr 2090999). Innymi słowy istotne zagadnienie prawne powinno kotwiczyć się w regulacji prawnej, która powinna zostać przeanalizowana i opracowana, tak aby to wpierw sam skarżący mógł stwierdzić, że istotne zagadnienie prawne rzeczywiście występuje i dlatego powinien rozpoznać je Sąd Najwyższy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2015 r., III UK 206/13). Problem przedstawiony jako istotne zagadnienie prawne nie może sprowadzać się do zwykłej wykładni i stosowania prawa (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 marca 2009 r., III UK 90/08, LEX nr 707909, oraz z dnia 8 września 2008 r., III UK 55/08, niepublikowane) ani sprowadzać się do wątpliwości skarżącego odnośnie do prawidłowości rozstrzygnięcia jego indywidualnej sprawy. (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP-wkładka 2003 nr 13, poz. 5; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575).

W rozpoznawanej sprawie sformułowane przez skarżącego zagadnienia nie spełniają wymogów przedstawionych powyżej. Autor skargi kasacyjnej nie przeanalizował obowiązujących przepisów, które udzielają jednoznacznej odpowiedzi na postawione przez niego pytanie. Postawiony problem dotyczy art. 321 § 1 k.p.c., który stanowi, że sąd nie może orzekać o przedmiocie nieobjętym żądaniem. Przepisu tego ubezpieczony nie wskazał w podstawach skargi kasacyjnej. Oznacza to, że podniesione zagadnienie prawne, nawet w przypadku dopuszczenia skargi do merytorycznego rozpoznania, i tak nie zostałoby poruszone. Niezależnie od tego trzeba wiedzieć, że podniesiony problem był już wielokrotnie rozważany przez Sąd Najwyższy, czego Autor skargi nie dostrzegł.

W orzecznictwie wskazano, że art. 321 § 1 k.p.c. odwołuje się do schematu „żądanie – wyrok”. Zakłada, że między tymi czynnikami powinno nastąpić symetria.

Dlatego zakazano orzekać co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem, ani zasądzać ponad żądanie. W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych wzorzec ten nie da się jednak w prosty sposób skopiować. Wynika to z tego, że w miejsce relacji „żądanie – wyrok”, występuje szablon „żądanie (wniosek) - decyzja - odwołanie – wyrok” albo przy działaniu organu rentowego z urzędu, „decyzja - odwołanie – wyrok” (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 2016 r., III UZP 11/16, LEX nr 2086134). W tych okolicznościach powstaje pytanie o to, w jaki sposób rozumieć przekaz z art. 321 § 1 k.p.c. na gruncie sprawa z zakresu ubezpieczeń społecznych. Odnosząc się do tej kwestii, trzeba uwzględnić specyfikę wyznaczającą sposób wyrokowania przez sąd ubezpieczeń społecznych. Oddala on odwołanie, jeśli nie ma podstaw do jego uwzględnienia (art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.) albo zmienia zaskarżoną decyzję w całości lub w części i orzeka co do istoty sprawy (art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.). Wzorzec ten daje podstawy do twierdzenia, że w omawianym postępowaniu odrębnym rozstrzygnięcie sądu koresponduje z zakresem wskazanym w decyzji administracyjnej. Wynika to z tego, że zgodnie z systemem orzekania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, w postępowaniu wywołanym odwołaniem sąd rozstrzyga o prawidłowości zaskarżonej decyzji (art. 477¹⁴ § 2 i art. 477^{14a} k.p.c.) w granicach jej treści i przedmiotu (zob. przykładowo wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 23 kwietnia 2010 r., II UK 309/09, LEX nr 604210; z dnia 8 października 2015 r., I UK 452/14, LEX nr 1816588; z dnia 17 marca 2016 r., III UK 83/15, LEX nr 2026236; postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 22 lutego 2012 r., II UK 275/11, LEX nr 1215286; z dnia 2 marca 2011 r., II UZ 1/11, LEX nr 844747; z dnia 18 lutego 2010 r., III UK 75/09, OSNP 2011 nr 15-16, poz. 215; z dnia 3 lutego 2010 r., II UK 314/09, LEX nr 604214).

Znając zaprezentowane orzecznictwo staje się jasne, że sąd ubezpieczeń społeczny nie może orzekać o żądaniach, o których nie rozstrzygał w zaskarżonej decyzji organ rentowy. Okazuje się zatem, że zagadnienie prawne podniesione w skardze kasacyjnej od dawana zostało jednolicie wyjaśnione w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Oznacza to, że nie jest ono „istotne” w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Dlatego orzeczono jak w sentencji.

